

TÜRK DİLİ

**TÜRK DİLİNİN BUGÜNKÜ
DURUMU VE YAYILMA ALANLARI**

TÜRKLERİN YAŞADIKLARI YERLER

Moğolistan

Çin

Rusya

Afganistan

Azerbaycan

Türkmenistan

Kazakistan,

Kırgızistan

Özbekistan

İran

Irak

Suriye

Türkiye

Kuzey Kıbrıs T.C.

Yunanistan

Bulgaristan

Bosna

Hırvatistan

Makedonya

Karadağ

Sırbistan

Slovenya

Romanya

Polonya

DÜNYA TÜRKLÜĞÜ

- **A. BATI TÜRKLÜĞÜ**
- **B. DOĞU TÜRKLÜĞÜ**
- **C. KUZHEY TÜRKLÜĞÜ**

BÖLGELERE GÖRE DÜNYA TÜRKLÜĞÜ

- **A. BATI TÜRKÜLÜĞÜ**

- 1. Türkiye Türkleri**
- 2. Rumeli Türkleri**
- 3. Kıbrıs Türkleri**
- 4. Suriye Türkleri**
- 5. Irak Türkleri**
- 6. Azerbaycan Türkleri**

BÖLGELERE GÖRE DÜNYA TÜRKLÜĞÜ

- **B. DOĞU TÜRKÜLÜĞÜ**

- 1. Batı Türkistan Türkleri
(Türkmen,Özbek,Karakalpak,
Kazak ve Kırgız Türkleri)**

- 2. Doğu Türkistan Türkleri
(Uygur ve Kazak Türkleri)**

BÖLGELERE GÖRE DÜNYA TÜRKLÜĞÜ

• C. KUZEY TÜRKLÜĞÜ

1. Sibirya Türkleri (Yakutlar)
2. Abakan Türkleri (Tuvalar ve Hakaslar)
3. Altay Türkleri
4. İdil-Ural Türkleri (Kazan ve Batı Sibirya Tatarları, Başkurtlar, Çuvaşlar)
5. Kafkas Türkleri (Karaçay, Malkar, Nogay ve Kumuk Türkleri)
6. Kırım Türkleri
7. Karay Türkleri

TÜRK DÜNYASI HARİTASI

DÜNYA TÜRK LÜĞÜ

1. TÜRKİYE TÜRKLERİ
2. BALKAN TÜRKLERİ
3. GAGAVUZ TÜRKLERİ
4. KAZAK TÜRKLERİ
5. ÖZBEK TÜRKLERİ
6. KIRGIZ TÜRKLERİ
7. TÜRKMEN TÜRKLERİ
8. KARAKALPAK TÜRKLERİ
9. UYGUR TÜRKLERİ
10. SALAR TÜRKLERİ
11. TATAR TÜRKLERİ
12. ÇUVAŞ TÜRKLERİ
13. BAŞKURT TÜRKLERİ
14. KIRIMÇAK TÜRKLERİ
15. AHISKA TÜRKLERİ
16. AZERİ TÜRKLERİ
17. DAĞISTAN TÜRKLERİ
18. KUMUK TÜRKLERİ
19. KARAÇAY TÜRKLERİ
20. BALKAR TÜRKLERİ
21. NOGAY TÜRKLERİ
22. STRAVTOPOL
22. TÜRKMENLERİ
23. YAKUT TÜRKLERİ
24. ALTAY TÜRKLERİ
25. HAKAS TÜRKLERİ
26. TUA TÜRKLERİ
27. TOBOL TÜRKLERİ
28. BARABA TÜRKLERİ
30. ÇULIM TÜRKLERİ
31. KUMAN TÜRKLERİ
32. KANDAK TÜRKLERİ
33. KARAGAS TÜRKLERİ
34. URANHAY TÜRKLERİ
35. İRAK TÜRKLERİ
36. SURIYE TÜRKLERİ
37. KIBRIS TÜRKLERİ
38. KAŞGAY TÜRKLERİ
39. HAMSE TÜRKLERİ
40. KARAY TÜRKLERİ
41. KIRIM TÜRKLERİ
42. AVRUPA TÜRKLERİ

İŞARETLER

- DEVLET SINIRI
- MUHTAR CUMHURİYETLER
- MUHTAR VİLAYET SINIRI
- ===== BAĞIMSIZ TÜRK DEVLETLERİ
- ===== MUHTAR CUMHURİYET EYALET VE VİLAYETLER
- ===== MUHTAR OLMAYAN TÜRK BÖLGELERİ

BAĞIMSIZ DEVLETLER VE MUHTAR CUMHURİYETLER

AZERİBAJAN CUMHURİYETİ
KAZAKİSTAN CUMHURİYETİ
KIRGIZİSTAN CUMHURİYETİ
ÖZBEKİSTAN CUMHURİYETİ
TÜRKMENİSTAN CUMHURİYETİ
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
TÜRKİYE CUMHURİYETİ

BAŞKURDİSTAN MUHTAR C.
ÇUVAŞ MUHTAR C.
DAĞİSTAN MUHTAR C.
GAGAVUZ MUHTAR C.
KARAKALPAK MUHTAR C.
NAHCİVAN MUHTAR C.
YAKUT (SAHA) MUHTAR C.

TÜRK DİLİ ÜÇ LEHÇEYE AYRILIR

- 1. Türkçe
- 2. Yakutça
- 3. Çuvaşça

BUGÜNKÜ YAZI DİLLERİ

•A. BATI TÜRKÇESİ (Güney-Batı Türkçesi)

1. Türkiye Türkçesi
2. Gagavuz Türkçesi
3. Azerbaycan Türkçesi
4. Türkmen Türkçesi

BUGÜNKÜ YAZI DİLLERİ

- **B. KUZEY-DOĞU TÜRKÇESİ (Doğu Türkçesi)**

1. Özbek Türkçesi	9. Nogay Türkçesi
2. Uygur Türkçesi	10. Karaçay Türkçesi
3. Kazak Türkçesi	11. Malkar Türkçesi
4. Karakalpak Türkçesi	12. Kumuk Türkçesi
5. Kazan Türkçesi	13. Altay Türkçesi
6. Başkurt Türkçesi	14. Hakas Türkçesi
7. Kırım Türkçesi	15. Tuva Türkçesi
8. Kırgız Türkçesi	

TÜRK YAZI DİLLERİNİN KULLANILDIĞI BÖLGELER

- **A. BATI TÜRKÇESİ**

- 1. TÜRKİYE TÜRKÇESİ**

- Türkiye’de
 - Suriye’de
 - Yunanistan’da
 - Irak’ta
 - KKTC’de
 - Bulgaristan’da

- Bosna’da
 - Hırvatistan’da
 - Makedonya’da
 - Karadağ’da
 - Sırbistan’da
 - Slovenya’da
 - Rusya’da
 - Avrupa, Amerika, Avustralya ve Arap ülkelerinde T.C. vatandaşı

2. GAGAVUZ TÜRKÇESİ

- Moldavya'da
- Ukrayna'da
- Romanya'da
- Bulgaristan'da

3. AZERBAIJAN TÜRKÇESİ

- Kuzey Azerbaycan'da (Azerbaycan ve Gürcistan)
- Güney Azerbaycan'da (İran)

4. TÜRKMEN TÜRKCESİ

- Türkmenistan'da
- Horasan'da (İran)
- Afganistan'da
- Pakistan'da

B. KUZHEY-DOĞU TÜRKCESİ (Doğu Türkçesi)

1. ÖZBEK TÜRKCESİ

- Özbekistan'da
- Afganistan'da
- Pakistan'da

2. UYGUR TÜRKHÇESİ

- **Doğu Türkistan'da (Çin)**
- **BDT'de**

3. KAZAK TÜRKÇESİ

- Kazakistan'da
- Doğu Türkistan'da (Çin)

4. KIRGIZ TÜRKGİÇİ

- Kırgızistan'da
- Doğı Türkistan'da

5. BAŞKURT TÜRKÇESİ

- Başkurdistan Muhtar Cumhuriyeti'nde

6. KIRIM TÜRKÇESİ

- **Kırım'da**
- **Romanya'da**

- 7. NOGAY TÜRKGÇESİ**
- 8. KARAÇAY TÜRKGÇESİ**
- 9. MALKAR TÜRKGÇESİ**
- 10. KUMUK TÜRKGÇESİ**

- Kuzey Kafkasya'da**

11. KARAKALPAK TÜRKGESİ
12. KAZAN (Tatar) TÜRKGESİ
13. ALTAY TÜRKGESİ
14. HAKAS(Abakan) TÜRKGESİ
15. TUVA TÜRKGESİ

- **Dağılan Sovyetler Birliğinin muhtelif yerlerinde**

Türk dilinin bugünkü durumu

- Türk dilinin bugünkü durumu için tablonun çok iç açıcı olduğunu söylemek zordur.
- Osmanlı Türkçesinin çekildiği yerlerde Türkçe gittikçe zayıflamaktadır.
- Dağılan Sovyetlerdeki Türk yazı dillerine Rusça kelimeler sokulmuş, uygulanan alfabelerle bazılarının fonetik sistemi alt üst edilmiştir.

Türk dilinin bugünkü durumu

- Türkiye’de batı dillerine ait kelimelerin istilası yanında, sadeleşme adına kültürsüz ve medeniyetsiz bir kabile diline doğru hızla yol alınmaktadır.
- Türkçenin zenginliklerinden, anlatım kolaylıklarından, inceliklerinden yararlanılamamaktadır.
- Kaba sözlerin ve argonun kullanımındaki sıklık her geçen gün artmaktadır.

Türk dilinin bugünkü durumu

- Sezgiye dayalı bir anlaşma yolu tercih edilerek günlük kullanımdaki kelimelerin sayısında bir azalma görülmektedir.
- Basın yayın organlarında ana dilimize gereken önemin verilmemesi, saygının gösterilmemesi, bu alandaki kontrolsüzlük ve Türkçeyi Koruma Kanunu'nun çıkarılamaması sebebiyle olumsuz bir gelişme gözlenmektedir.

**ÇELİK KONDOKDÜKSSİ
YON.DEMİR DOGRAMA
8 KAYNAKİSLERİY APILIR
TEL.05335568224.
« İLYAS USTA**

NATURAL PARADISE
DOĞAL CENNET
3 m. DERİNLİĞİNDE DOĞAL YÜZME HAVUZU
SWIMMING POOL
HARİKA DOĞA VE SOĞUK IRMAK İÇİNDE
GEZİNTİ YAPABİLİRSİNİZ
RAFTING - CAMPING
100 mt GERİDE SOLDA DÖNEN SU ÇARKI
KARADENİZLİ'NİN YERİ

Son yıllarda gözlenen sevindirici gelişmeler

- Sürekli Türk dili kurultaylarında, Türk dünyasından bilim adamlarının da katılımlarıyla Türk dilinin bugünkü meseleleri, ortak yazı dili, ortak alfabe gibi konular tartışılarak bu yolda epeyce mesafe alınmıştır.
- Düzenli olarak, Türk devletleri ve topluluklarıyla dostluk, kardeşlik ve işbirliği kurultayları yapılmaktadır.

Son yıllarda gözlenen sevindirici gelişmeler

- Türkçe konuşan ülkelerin devlet başkanları her yıl bir araya gelerek Türk dünyasının sorunlarını tartışmaktadırlar.
- Fen-Edebiyat Fakültelerinin bazılarında, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümleri açılmıştır.

Son yıllarda gözlenen sevindirici gelişmeler

- Kazakistan'daki Ahmet Yesevî Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi'nde 1991'den beri Türkçe öğretim devam etmektedir.
- Kırgızistan'daki Bişkek Manas Üniversitesinde de Türkçeyle eğitim yapılmaktadır.
- Türk Cumhuriyetlerinden bazılarındaki üniversitelerde Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri açılmıştır.

Son yıllarda gözlenen sevindirici gelişmeler

- Millî Eğitim Bakanlığınca, Türk Cumhuriyetlerinde açılan Türkiye Türkçesi Eğitim Öğretim Merkezleri, İlköğretim Okulları ve Anadolu Lisesi statüsündeki okullarda eğitim öğretim devam etmektedir.
- Orta dereceli okullarımızdaki Türk Dili ve Edebiyatı dersinin müfredat programına *dış Türklerin edebiyatlarından örnekler* de dâhil edilmiştir.
- Türk Cumhuriyetleri ve akraba topluluklarından gelerek Türkiye’de yüksek öğrenim gören gençler, eski bağların yeniden canlanmasında köprü görevini üstleniyorlar.

Son yıllarda gözlenen sevindirici gelişmeler

- Çağdaş Türk lehçelerinin çoğunun grameri Türkiye Türkçesiyle de yazılmıştır.
- Ortak Türk edebiyatı ve ortak tarih projesi tamamlanmıştır.
- Türk Cumhuriyetlerinin tarihi konusunda müstakil kitaplar, farklı alfabelerle basılmıştır.
- Sözlüklerle ilgili çalışmalar devam etmektedir.

Son yıllarda gözlenen sevindirici gelişmeler

- *Kardeş Edebiyatlar* dergisi yıllardır yayınlanmaktadır.
- Ankara Üniversitesi TÖMER, 1995 yılından beri iki ayda bir *Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Dergisi*'ni çıkarmaktadır.
- Bir çoğu T.C. Kültür Bakanlığı tarafından yayınlanan, Türk lehçeleri ve edebiyatlarından seçmelerle oluşturulan antolojileri ve bu lehçelerin seçkin edebî eserlerini Türkiye Türkçesine aktarılmış şekliyle bulmak mümkündür.

Son yıllarda gözlenen sevindirici gelişmeler

- Türkiyeli iş adamlarının Orta Asya'nın hemen her yerindeki ticarî faaliyetleri, buralarda Türkiye Türkçesini öğrenmeyi cazip hâle getirerek Türkçenin İngilizce'den daha muteber bir dil olmasını sağlamıştır.
- Türk boylarının yaşadıkları yerleri, 1990 yılı öncesinde haritada gösteremeyecek vatandaşlarımız bile ticarî faaliyetlere katılma veya inşaat sektöründe çalışma gibi sebeplerle bu yerleri artık çok iyi bilmektedirler.

SÖZÜN ÖZÜ

- Türkler ve Türk dili, tarihte olduğu gibi, bugün de durgun değil, çok geniş bir alan içinde, çok hareketli bir manzara arz etmektedir.
- Türk dili, bugün yaklaşık olarak 200-250 milyon insan tarafından, Avrupa'dan biraz daha geniş bir alanda konuşulmakta; üç farklı alfabe ve yirmiden fazla yazı diliyle varlığını devam ettirmektedir.
- Dünyada, Türklerden başka bir millet, bu kadar geniş bir alanda, bu kadar hareketli ve köklü bir geçmişe sahip olmamıştır. Türklerden başka bir milletin diliyle bu kadar uğraşılmamıştır.

Türklerin kullandıkları alfabeler

- Köktürk alfabesi

:	:	𐰇	ǧ
𐰀	a , e	𐰆	ǧ
𐰁	ı , i	𐰅	k
>	o , u	𐰄	g
𐰂	ö , ü	𐰃	k
𐰃	y	𐰁	ç
D	ý	𐰂	ç
𐰄	r	𐰇	t
𐰅	r	𐰆	t
Y	l	X	d
𐰆	l	𐰇	q
M	ld , lt	I	s
𐰇	n	𐰄	ş
)	ñ	Y	ş
𐰈	ñ	𐰇	z
𐰉	nç	𐰆	m
𐰊	nd , nt	𐰇	b
𐰋	ny , yñ	𐰈	b
𐰌	q ~ k	1	p
𐰍	ğ		

Türklerin kullandıkları alfabeler

- Uygur alfabesi

UYGUR YAZISI İÇİN
TRANSLİTERASYON ALFABESİ

⦿ ⦿ ⦿	//	• • •	n
, , _	uzatmalık	⦿ ⦿	ng
•	‘, e	⦿ ⦿ ⦿	q ~ k, x ~ ħ
•	‘a	⦿ ⦿ ⦿	ĝ, q, x
⦿ ⦿ ⦿	a, e, n	⦿ ⦿ ⦿	k, g
•	‘i , ‘i	⦿ ⦿ ⦿	ç
• •	ı, i, y	⦿ ⦿ ⦿	t
•	‘o, ‘u	⦿ ⦿ ⦿	d
• •	o, u, ö, ü	⦿ ⦿ ⦿	s, ş
•	‘ö, ‘ü	⦿ ⦿ ⦿	z, j
• •	ö, ü	⦿ ⦿ ⦿	m
• • •	y	⦿ ⦿ ⦿	b, p
• • •	r	⦿ ⦿ ⦿	f
• • •	l	⦿ ⦿ ⦿	v

Türklerin kullandıkları alfabeler

- Arap alfabesi

ARAP YAZISI İÇİN
TRANSLİTERASYON ALFABESİ

ا	‘	گ گ گ	g
ء	’	چ چ چ	ç
ع ا ع	‘	ح ح ح	c
ل	l	ت ت ت	t
î	‘a, ‘e	ط ط ط	ṭ
ه ه	‘a, ‘e, h	د د	d
اِ	‘l, ‘i	ذ ذ ذ	ḍ
ی ی ی	l, i, y	س س س	s
او	‘o, ‘ö, ...	ث ث ث	ṣ
و و	o, ö, u, ...	ص ص ص	ş
ی ی ی	y	ش ش ش	ş̣
ر ر	r	ژ ژ	j
ل ل ل	l	ز ز	z
لا	ḷa, ḷe	ذ ذ	ẓ
ن ن ن	n	ض ض ض	ž
نگ نگ	ng	ظ ظ ظ	ẓ̌
ه ه ه	h	م م م	m
ح ح ح	ḥ	ب ب ب	b, p
خ خ خ	x ~ ħ	پ پ پ	p
ق ق ق	q ~ ḳ	ف ف ف	f
غ غ غ	ġ	و و	v, w
ك ك ك	k, g	ف ف ف	w

Türklerin kullandıkları alfabeler

- Kiril alfabetesi

KIRIL HARFLERİ İÇİN
TRANSLİTERASYON ALFABESİ

Kir.	Lat.	kir.	lat.	Kir.	Lat.	kir.	lat.
Ъ	с	ь	с	Қ	Q	қ	q
А	A	а	a	Г	G	г	g
Ә	E	ө	e	Ғ	G	ғ	g
Э	E	Э	è	К	K	к	k
Е	E	е	é	Җ	G	ж	g
И	İ	и	i	Ј	G	j	g
Ы	I	ы	ı	Ч	Ç	ч	ç
О	O	о	o	Ч	C	ч	c
У	U	у	u	Т	T	т	t
Ө	O	ө	ö	Д	D	д	d
Ү	U	ү	ü	Ц	Ts	ц	ts
Й	Y	й	y	С	S	с	s
Ј	Y	j	y	Ш	Ş	ш	ş
Я	Ya	я	ya	Ж	J	ж	j
Е	Yo	ё	yo	З	Z	з	z
Ю	Yu	ю	yu	М	M	м	m
Р	R	р	r	В	B	б	b
Л	L	л	l	П	P	п	p
Н	N	н	n	Ф	F	ф	f
Ң	N	ң	ñ	В	V	в	v
Һ	H	һ	h	Щ	Şç	щ	şç
Х	X	х	x	Ъ	,	ь	,

Türklerin kullandıkları alfabeler

- Latin temeline dayanan yeni Türk alfabesi

Bugün Sovyetler Birliđi, dostumuzdur, komşumuzdur, müttefikimizdir. Bu dostluğa ihtiyacımız vardır. Fakat yarın ne olacağını kimse kestiremez. Tıpkı Osmanlı gibi, tıpkı Avusturya-Macaristan gibi parçalanabilir, ufalanabilir. Bugün elinde sımsıkı tuttuğu milletler avuçlarından kaçabilir. Dünya yeni bir dengeye ulaşabilir. İşte o zaman Türkiye ne yapacağını bilmelidir... Bizim bu dostumuzun idaresinde dili bir, inancı bir, özü bir kardeşlerimiz vardır. Onlara sahip çıkmaya hazır olmalıyız. Hazır olmak demek, yalnız o günü susup beklemek değildir. Hazırlanmak lazımdır. Milletler buna nasıl hazırlanır? Manevî köprülerini sağlam tutarak. Dil, bir köprüdür... İnanç, bir köprüdür... Tarih, bir köprüdür...

(Atatürk'ün cumhuriyetin onuncu yılında yaptığı konuşmadan)